

ЮВІЛЕЙНІ ТРАДИЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

Виявлено особливості відзначення ювілейних річниць заснування Національної академії наук України. З'ясовано вплив комеморативних практик Академії на формування національної пам'яті українців.

Ключові слова: Національна академія наук України, ювілеї, традиції, комеморативні практики, національна пам'ять.

Кінець ХХ – початок ХХІ ст. позначився меморіальним бумом у загально-світовому масштабі. Цей бум виник на тлі глобалізації, формування світової економіки і водночас зростання загроз втратити культурні надбання. В Україні ці процеси наклалися на розпад тоталітарної системи, внаслідок чого постала можливість позбавлення пам'яттєвого дискурсу від ідеологічних нашарувань і відновлення національної пам'яті.

У радянський час історія Національної академії наук України (НАН України), як й інших інституцій, коригувалася у потрібний для влади бік. Це стосувалося ідеї створення академії, часу заснування, її фундаторів, президентів тощо. Із часів перебудови НАН України отримала можливість формувати власну пам'яттєву концепцію, зокрема й через традиції святкування річниць заснування установи.

Фахівці студій пам'яті відзначають, що у різних соціальних груп є власні шаблони мислення і переживання, а відтак і спосіб пригадування. Не лише матеріал спогадів, але й форми залежать від групових інтересів, цінностей [1, с. 242]. За словами М. Хальбвакса, при вступі до професії відбувається проникнення так званим корпоративним духом, який є нічим іншим, як колективною пам'яттю професійної групи. [2, с. 288]. При виконанні професійних обов'язків людина долучається до спогадів своєї професійної групи, щоб зрозуміти сенс фаху, спертися на досвід попередніх поколінь, набуті майстерності. Для науковців звернення до досвіду попередників є іманентною складовою професійної діяльності, адже суть науки полягає у створенні нового, а нове розпізнається лише через погляд на усталене.

Українська наукова спільнота є численною і неоднорідною. Структурувати її можна за галузями науки, установами, науковими школами, територіальними, віковими та іншими ознаками. Окреме місце у ній належить працівникам НАН України. Це найчисленніше серед інституційно оформлених наукових об'єднань. Загальна кількість працівників Академії у 1989 р. складала близько 90 тис. осіб [3, с. 584], а у 2008 р. – 43,3 тис. осіб [3, с. 587].

Для науковців традиційними комунікативними каналами є наукові заходи, періодичні видання і останнім часом додалися ще Інтернет-ресурси. Основним зібранням НАН України є загальні збори. Головним загальноакадемічним

виданням є «Вісник», заснований у 1928 р. Із 1997 р. виходить газета «Світ», співзасновником якої є Міністерство освіти і науки України. Функціонує сайт Академії, на якому архів подій зберігається з 2004 р. Відзначення річниць заснування установи відбувається за розлогою програмою. Інформація про святкові заходи поширюється через загальноакадемічні комунікативні канали.

Разом з урочистостями готують тематичні праці, в яких згадують основні віхи розвитку Академії, а також спеціальні ювілейні видання. Основними модераторами загальноакадемічного пам'яттєвого дискурсу є науковці академічних установ: Центру дослідження науково-технічного потенціалу та історії науки, Інституту історії України, а також Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, яка є ровесницею Академії, в її фондах зберігаються особові фонди президентів та членів Академії.

У першому десятилітті існування Академії роком її заснування вважали 1918 р., згодом радянська влада призначила новий відлік, який мав починатися з 1919 року. Відновлення пам'яті про справжню дату заснування Академії стало можливим у роки перебудови, коли дозволили досліджувати «білі плями» історії. Рішенням ЮНЕСКО на 1988 р. було заплановано відзначити 125-у річницю з дня народження В. І. Вернадського. Підштовхнута цим рішенням, радянська влада також провела урочистості як на загальносоюзному, так і республіканському рівнях. Під час заходів виникли дискусії щодо історії створення Української академії наук, одним із фундаторів якої був В. І. Вернадський. Упродовж року в пресі, на наукових конференціях лунали заклики встановити історичну справедливість про дату заснування установи.

Академія наук УРСР тримала паузу, і лише наприкінці року, 22 грудня, була прийнята Постанова Президії з рішенням вважати офіційною датою заснування установи 27 листопада 1918 р. У Постанові також вказувалося на необхідність «широко проінформувати наукову громадськість республіки» про прийняте рішення [4, арк. 142]. Першими, на кого була покладена ця місія, стали науковці Центру дослідження науково-технічного потенціалу та історії науки. У 1989 р., у квітневому номері «Вісника» вони опублікували статтю під назвою «Новий погляд на історію заснування Академії наук України». Автори відверто визнали, що по-новому поглянути на історію своєї установи їх підштовхнуло громадське обговорення цього питання у пресі [5, с. 58].

У статті наголосили на основних датах створення Академії. Так, за гетьманування П. Скоропадського 27 листопада 1918 р. відбулася перша (установча) сесія загальних зборів Академії – вона названа винятково важливим моментом в історії створення установи [3, с. 65]. Вже за радянської влади 11 лютого 1919 р. було оприлюднено перший офіційний акт українського радянського уряду, в якому визнавався статут Академії, того ж дня установу передали у власність приміщення по вул. Володимирській, яке і до сьогодні займає президія Академії. 12 лютого відбулися перші за радянської влади загальні збори Академії, на яких «із задоволенням» прийняли акт радянського уряду та схвалили низку науково-організаційних рішень, необхідних для розгортання

робіт у нових умовах [5, с. 69]. З того часу, за словами авторів, у розвитку Академії складаються умови для реалізації в повному обсязі основоположних уявлень В. І. Вернадського щодо статусу, цілей і форм діяльності установи. Дати 11 і 12 лютого 1919 р. названі такими, що позначають ключові події в історії становлення Української академії наук [5, с. 70].

У задекларованому «новому погляді» не зазначалося, якою саме вважається дата заснування Академії, було використано розпливчате формулювання, що становлення Академії як державної наукової установи слід розглядати як не одномоментний акт, а досить тривалий процес формування, що проходив протягом 1917–1921 рр. [5, с. 58].

Наступний, п'ятий номер «Вісника» вже містив офіційне повідомлення з Президії, що події 27 листопада 1918 р. визнано такими, що поклали початок фактичному існуванню Академії і їх слід вважати датою заснування установи [6, с. 12–13]. Отже, 70-річчя Академії минуло у з'ясуванні, чи продовжувати стару радянську, чи започатковувати нову традицію відзначення дня народження установи.

75-річний ювілей випав на 1993 р. До нього почали готуватися заздалегідь: за рік до дати річниці, 25 листопада 1992 р., була прийнята відповідна Постанова Загальних зборів Академії [7, с. 3]. Для відзначення ювілею у «Віснику» запровадили спеціальну рубрику, у якій упродовж року науковці Академії друкували статті, але всі вони стосувалися все тих же «близьких плям» історії. Привертає увагу перша в ювілейній рубриці стаття, у ній йшлося про правовий статус Академії. Її тематика стала знаковою: навколоювілейні настрої губилися за широкою громадською дискусією про те, яке місце має зайняти Академія у науці й суспільстві загалом. Стаття вийшла за авторством харківських науковців-правників, які не були ні членами, ні працівниками Академії. Автори винесли вердикт, що тогочасне законодавство закріпило за Академією статус громадської організації [8, с. 7, 8]. Президент Академії Б. Патон у виданій того ж року першій нерадянській історії Академії небезпелічно, але зі знанням справи закинув: «... ламати завжди було легше, ніж споруджувати. ... треба не знищувати, а нарошувати творчий потенціал академії» [9, с. 5].

Листопадовий номер «Вісника» 1993 р. вийшов з лаконічною поміткою на першій сторінці про те, що у цьому місяці Академії наук виповнилося 75 років [10, с. 1]. Спеціально приурочених до дати статей номер не містив. На форзаці обкладинки під рубрикою «Портретна галерея «Вісника» розмістили фото Б. Патона у робочому кабінеті й привітання йому з 75-річним ювілеєм. Він народився у той самий день, коли й була заснована Академія. Редакція журналу відзначила: «Збіг, який дає підстави не тільки для констатації тривалості пройденого Академією наук України шляху, а й для роздумів про закономірне й випадкове в її долі, про усталені традиції й готовність до новацій. А ще – про масштаб і значення центральної фігури всіх визначальних подій у житті Академії протягом останніх більш як 30 років» [10]. Б. Патон незмінно очолює Академію з 1962 року.

Наступні ювілеї святкували масштабно і неодмінно позначали як подвійні: вітання приймали і Академія, і її президент. 80-та і 90-та річниця відзначалися на державному рівні [11; 12]. До організаційних комітетів ввійшли високопосадовці та академіки НАН України. З нагоди ювілеїв представники Академії отримали державні нагороди, а Б. Патон у 1998 р. вперше в Україні був удостоєний звання «Героя України» [13]. Ювілеї установи іменували славними або й славетними, вважали справжньою історичною віхою нашої держави. Академія в урочистих промовах возвеличувалася як науковий парнас, головний науковий центр України, з багатими науковими традиціями, високим професіоналізмом, відданістю справі, могутнім кадровим потенціалом. На адресу Б. Патона звучали такі епітети: великий талант, видатний вчений, талановитий організатор науки, мудрий керівник, всесвітньовідомий фахівець у галузі зварювання, спеціальної електрометалургії та технології металів; кермо головного штабу науки – в надійних руках; на таких людях тримається світ, оберіг науки.

На ювілейних сесіях загальних зборів Академії були присутніми високопосадовці та колеги з інших освітніх та наукових установ. У їхніх привітаннях окреслено роль і місце Академії в суспільстві: вона є національним надбанням українського народу, символом української державності, невичерпним джерелом винахідницької активності, нею зроблено значний внесок в економічну та духовну розбудову держави, Академія сприяє підвищенню інтелектуального рівня суспільства, створенню суспільства знань, і як резюме – «сильна наука – сильна держава».

На честь 80-річного ювілею вийшов фотоальбом. Структурно він поділений за каденціями президентів Академії. Після відновлення у 1989 р. пам'яті про замовчуваних у радянський час другого і третього президентів М. П. Василенка та О. І. Левицького, вони зайняли гідне місце у президентській галереї НАН України. Не включеним до пантеону очільників Академії залишається В. О. Плотников, який був обраний президентом на окупованій німецькими військами території. Більшість фотографій в альбомі є груповими, що дійсно засвідчує, що в Академії ведеться колективна дослідницька робота, сформувалися групи однодумців, які дискутують, радяться задля успіху спільної справи. У підписах під фотографіями здебільшого прізвища не вказуються – це перетворює фотоальбом на справжнє місце пам'яті, де зберігаються спогади «своїх», утаємничених у плин академічного життя [14].

90-річчя увінчалася ювілейним виданням, яке певним чином конститує академічну пам'яттєву модель. Особливої уваги заслуговують згадки про наукові інституції, які передували створенню Академії. Виникнення НАН України подається як таке, що відбулося на основі потужної наукової традиції, пов'язаної з університетами та науковими товариствами XVIII – початку XX століття. [3, с. 10]. Серед перших названі установи, що знаходилися на підросійській території, далі згадуються західноукраїнські наукові центри, при цьому зауважується, що вони виникли раніше. Упродовж усього

історичного опису української наукової традиції наводяться приклади не в хронологічному порядку, а з огляду на територіальний принцип. Також дається оцінка Наукового товариства імені Шевченка у Львові та Українського наукового товариства у Києві: відзначається їх видатна роль у формуванні національного наукового співтовариства, вони названі першими організаціями академічного типу в Україні, і попередниками заснованої у 1918 р. Української академії наук [3, с. 13].

Неодноразово у виданні згадується про дві альтернативні концепції створення Академії, запропоновані М. С. Грушевським та В. І. Вернадським [3, с. 18–19, 52–53, 187–188]. Вважається, що підхід М. С. Грушевського з ідеєю створення Академії з Українського наукового товариства і пріоритетом історико-філологічних наук виявився застарілим на той час. Нагомисть пропозиція В. І. Вернадського про побудову Академії на державних засадах із включенням до комплексу досліджень природничих наук визнається найбільш доцільною [3, с. 18]. У виданні наголошується, що академічна модель В. І. Вернадського мала доленосне значення [3, с. 17], його концепція демонструвала закладену в неї далекоглядність і життєздатність упродовж усього буремного ХХ століття [3, с. 5].

Протиставлення напрямів «гуманітарія» Грушевського і «природознавця» Вернадського проглядається при висвітленні всієї історії Академії. Хоча, звичайно, для цього були об'єктивні причини. У 1930-х рр. відбувся поворот Академії до фронтального розвитку технічних і прикладних досліджень. Тоді ж у природничих і технічних галузях Академія вийшла на союзний рівень, що сприяло формуванню відповідних професійних спільнот [3, с. 50]. У 60–80-х рр. ХХ ст. спостерігався бурхливий розвиток знову ж таки природничих і технічних, але не гуманітарних і суспільних наук [3, с. 142]. Без огляду на таку непаритетність, саме 60–80-ті рр. ХХ ст. визнаються часом піднесення і вагомим звершень Академії [3, с. 103]. О. С. Онищенко назвав цей період зоряним часом для АН УРСР, зрозуміло, із застереженням, що це стосувалося технічних і природничих складників [15, с. 12].

Із пріоритетними напрямками діяльності Академії пов'язані спогади про героїчні сторінки історії. У 1941 р. відбулася евакуація Академії до Уфи. Там вдалося розробити і впровадити у виробництво новий спосіб зварювання танкових корпусів – під флюсом – це дало можливість докорінно змінити технологію виробництва танків [3, с. 59–60]. Велика увага у пам'яттєвому дискурсі також відводиться згадкам про участь у подоланні наслідків Чорнобильської катастрофи. Науковці Академії здійснювали контроль за рівнем забруднення повітря, ґрунтів, вод та продуктів харчування, розробили й впровадили засоби їх дезактивації [3, с. 183].

Важливим для пам'яттєвого дискурсу Академії стало її перетворення із київської установи на всеукраїнську. З 1960-х рр. почали створювати наукові центри у регіонах. Всього їх нараховувалося шість, але у 1981 р. було прийняте урядове рішення, згідно з яким всі області України ввійшли до зон

їхнього впливу [3, с.107]. Тож у НАН України сформувалася середовище, яке сприяло формуванню загальноукраїнської академічної спільноти з власною ідентичністю.

Основним маркером колективної ідентичності працівників НАН України є позиціонування Академії як по відношенню до інших наукових установ, так і до суспільних інституцій загалом. Це проявляється у назві установи та її статусі. У 1989 р., коли Академія ще офіційно називалася АН УРСР, екскурси в історію здійснювалися вже під іменем Академії наук України [5, с. 58]. Ця назва законодавчо була закріплена на початку 1992 р., а з березня 1994 р. Академія однією з перших інституцій в Україні стала використовувати у своїй назві слово «національна». НАН України пройшла складний шлях через громадські обговорення і владні рішення, виборовши законодавчо закріплений статус. Вона є вищою державною науковою організацією України, що заснована на державній власності та користується правами самоврядності [16, с. 2]. У радянські часи Академію негласно називали міністерством науки [17]. Можливо, й зараз у певних колах циркулює ця назва, проте на загал подається більш відповідне до часу формулювання: «головна наукова установа держави». Це словосполучення найчастіше використовується при характеристиці сучасного стану Академії [3, с. 196], тож його можна вважати своєрідним ідентифікаційним маркером.

Окрім інституційного позиціонування, НАН України окреслює своє місце і в загальнонауковому та загальнокультурному масштабі. Так, академічне середовище називається найбільш послідовним продовжувачем традиції наукової об'єктивності й відповідальності [3, с. 192]; визначається, що діяльності академії притаманне органічне поєднання дбайливого ставлення до вироблених минулими поколіннями норм і традицій наукового життя з новаторством у підходах до організації дослідницького процесу [3, с. 6]. НАН України позиціонується як творець і хранитель наукових надбань, як установа, що є уособленням наукової і культурної спадщини [3, с. 192–193].

Яким визначається місце НАН України в системі суспільних координат, можна з'ясувати за рефлексіями про роль установи у націє- та державотворчих процесах. За словами Б. Патона, Академія завжди була осередком передової патріотичної думки, інтелектуальним і духовним стрижнем українського суспільства, навколо якого гуртувалася вітчизняна науково-технічна освітянська і творча інтелігенція; вченим Академії належить вагомий внесок в обґрунтування ідей незалежності України, її розвитку як самостійного і повноправного суб'єкта світового цивілізаційного процесу; Академія є основою науково-технічного потенціалу України як європейської держави [3, с. 6]; історія НАН України – це реалізація стратегії служіння Батьківщині [3, с. 8]. Академія вбачає свою незмінну місію у тому, щоб напрацювання вчених стали основою розбудови «суспільства знань», у якому б інтелектуальний потенціал став могутньою продуктивною силою і умовою піднесення добробуту українського народу, зміцнення солідарності й взаєморозуміння в суспільстві [3, с. 599].

Невід'ємною частиною пам'яттєвого дискурсу НАН України є позиціонування щодо інших національних академічних спільнот. На початку формування сучасної пам'яттєвої моделі про заснування академії йшлося як про таке, що відбулося за підтримки представників російської науки [5, с. 65]. Двадцять років потому заснування установи подано як закономірний результат патріотичної діяльності кількох поколінь українських вчених, які спрямували свої зусилля на інтелектуальне самоствердження нації [3, с. 5]. Співробітництво з Російською академією наук (РАН) назване традиційним, але поряд з цим зроблено суттєву амбітну заявку, що НАН України стала визнаним лідером Міжнародної асоціації академії наук (МААН) [3, с. 7]. Асоціація була створена у 1993 р. за ініціативою НАН України, її юридичний статус закріплений Указом Президента України [18], президія знаходиться у Києві, а президентом є Б. Патон. До асоціації входять академії країн СНД і В'єтнаму. Метою створення МААН задекларовано збереження наукових зв'язків та спільного науково-технологічного простору з країнами колишнього СРСР [3, с. 534].

У рамках діяльності МААН традиційна перевага надається співпраці з РАН. Російських академіків запрошують на ювілейні урочистості НАН України. На засіданні, присвяченому 90-річчю заснування Академії, вітальні слова представників російської делегації лунали під гаслом: «Ми – єдині, майбутнє – в російсько-українському єднанні, ми будемо розвивати науку, техніку, технології на благо наших народів» [19, с. 4]. Президент РАН Ю. Осипов про Б. Патона висловився як про «людину-об'єднувача і творця». В. Садовничий – ректор Московського державного університету та віце-президент РАН – зізнався, що повсякчас дивується близькості наукових співтовариств, спільних досягнень, наукових шкіл Росії й України [19, с. 4].

НАН України також співпрацює з академіями багатьох країн світу. Вона набула повноправного членства у таких авторитетних наукових організаціях, як Союз європейських академії (ALLEA), Міжнародний академічний союз (IUA–UAI), численних галузевих наукових асоціаціях і товариствах.

Відзначення ювілеїв слугує своєрідним підбиттям підсумків пройденого шляху. Водночас вони використовуються для увиразнення місця і ролі ювіляра у суспільному контексті й формування відповідного образу в суспільній пам'яті. Та найбільше значення урочистості мають для самого ювіляра, адже вони спонукають до рефлексій щодо власного образу та зусиль для його конструювання. У випадку як з НАН України, коли ювіляром є установа, та фактично – численний колектив, святкування забезпечує вироблення спільних маркерів ідентичності та формування колективної пам'яті.

Ювілеї належать до комерсантивних практик. За словами А. Мегілла, комеморація виникає у теперішньому із бажання спільноти, існуючої тепер, підтвердити почуття своєї єдності й спільності, зміцнюючи зв'язки в середині спільноти через спільне бачення минулого, або точніше, через схоже ставлення до репрезентацій минулих подій [20, с. 116]. За згуртованістю спільноти,

наявністю консенсусної пам'яттєвої концепції визначається ефективність комеморативних практик. Наскільки вони є вдалими у діяльності НАН України, можна опосередковано з'ясувати за даними соціологічного дослідження, проведеного у 2003–2004 рр. серед її працівників. Лише 12% респондентів виступили за радикальну реформу і перетворення установи в академію західного типу або в клуб академіків. Переважна більшість (76%), хоча й висловилася за реформування, проте виступила за збереження за НАН України статусу вищої наукової організації країни [21, с. 536]. Отже, в академічному середовищі існує запит на зміни, вони, однак, зачеплять і комеморативні практики установи.

Резюмувати теперішню пам'яттєву концепцію НАН України можна, пославшись на думку досвідченого дослідника як, власне, академічного середовища, так і наукового співтовариства загалом, В. Онопрієнка. За його словами, сьогодні Академія перебуває в постійному пошуку свого нового місця в державі, нових форм існування, прогресу, можливостей виходу у світ і європейський простір [22, с. 2]. Якщо порівняти комеморативні практики НАН України із політикою пам'яті сучасної України, то можна зробити висновок, що Академія свої ювілейні традиції будувала у руслі загальнодержавних тенденцій, тому оригінальної пам'яттєвої концепції вона не запропонувала. Держава через законодавчі акти сприяла закріпленню ідентичності установи, підтримувала і брала участь у ювілейних урочистостях. Проте НАН України, пройшовши власний історичний шлях, має лише її властиві спогади, – вони є оригінальними і мають значення насамперед для неї. Ці спогади допомагають відчувати власну самототожність у часовому вимірі, через них увічнюються образи, що складають матерію думки спільноти [за 23, с. 26].

Коллективна пам'ять нації є варіативною і складається із пам'ятей різних соціальних груп, їхні спогади про найвизначніші події власної історії взаємозбагачуються й утворюють загальне полотно національної пам'яті. Завдяки корпоративним спогадам НАН України, ми пам'ятаємо про М. Грушевського і В. Вернадського як організаторів науки, гетьмана П. Скоропадського – як державника, який подбав, щоб наука набула офіційного академічного статусу. Через комеморативні практики Академії утверджується образ нації, що є здатною до самоорганізації – яка спромоглася заснувати наукові товариства й університети, і діяльністю яких засвідчила власну інтелектуальну потугу.

Ювілейні традиції НАН України ще формуються, проте можна виокремити їхні певні загальні риси. Датою заснування Академії визнано 27 листопада 1918 р., коли відбулися установчі збори засновників-академіків. НАН України вважає себе спадкоємницею і продовжувачем української наукової традиції, витоки якої сягають XVIII – початку XX ст. Проте ця традиція ще не набула цілісного вигляду і структурується за територіальним принципом. У пам'яттєвій концепції установи існує непаритетність гуманітарно-суспільного і природничо-технічного напрямів. З останнім пов'язані спогади про найбільші здобутки та час найбільшого піднесення Академії. НАН України

позиціонує себе як головну наукову установу держави, високопрофесійний і авторитетний науковий центр, і не лише України. Разом із заснуванням установи відзначаються ювілеї її президента, який є ровесником Академії. Держава надає підтримку ювілейним традиціям НАН України.

Список використаних джерел:

1. Руткевич А. М. Психологія, історія, травмірована «пам'ять» / А. М. Руткевич // Феномен пришлого / Отв. ред. И. М. Савельева, А. В. Полетаев. – М.: Издательский дом ГУ ВШЭ, 2005. – С. 221–249.
2. Хальбвакс М. Социальные рамки памяти. – М.: Новое издательство, 2007. – 348 с
3. Національна академія наук України: до 90-річчя від дня народження / Головн. ред. Б. Є. Патон. – К.: Вид-во КММ, 2008. – 624 с.
4. Постанова Президії Академії наук Української РСР № 489 від 22 грудня 1989 р. «Про актуальні маловивчені питання історії заснування та перші роки діяльності Академії наук Української РСР // Поточний архів Президії НАН України. – Ф. 251. – Арк. 141–143.
5. Добров Г. М., Онопрієнко В. І., Храмов Ю. О., Матвеева Л. В., Кістерська Л. Д. Новий погляд на історію заснування Академії наук України // Вісник Академії наук Української РСР. – 1989. – № 4. – С. 58–74.
6. Нове у підході до історії Академії наук Української РСР // Вісник Академії наук Української РСР. – 1989. – № 5. – С. 12–14.
7. Постанова Загальних зборів Академії наук України 25 листопада 1992 р. «Про підготовку до відзначення 75-ліття від часу заснування Академії наук України» // Вісник Академії наук України. – 1993. – № 3. – С. 3.
8. Жуков В., Пушкін О., Скаун О. Новий правовий статус Академії // Вісник Академії наук України. – 1993. – № 2. – С. 3–13.
9. Історія Академії наук України. 1918–1993. – К.: Наукова думка, 1994. – 320 с.
10. Вісник Академії наук України. – 1993. – № 11.
11. Указ Президента України «Про відзначення 80-річчя Національної академії наук України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/207/98.
12. Постанова Верховної Ради України «Про відзначення 90-ліття від часу заснування Національної академії наук України // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 27. – Ст. 376.
13. Указ Президента України «Про нагородження відзнакою Президента України «Герой України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1317/98.
14. До 80-річчя Національної академії наук України : Фотоальбом / Упор. В. Мачулін та ін. – К.: АртЕк, 1998. – 143 с.
15. Онищенко О. С. Віхи історичного шляху // Вісник Національної академії наук України. – 2009. – № 1. – С. 15–22.

16. Статут Національної академії наук України. – К., 2002. – 13 с.
17. Патонізація. Ескізи Академії наук / В. А. Кузьменко. – К., 1992. – 32 с.
18. Указ Президента України «Про Міжнародну асоціацію академії наук» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/252/94.
19. Ювілей Національної академії наук України: непересічна подія і привід розповісти суспільству про значення науки // Світ. – 2008. – № 45–46. – С. 1, 4.
20. Мегилл А. Историческая эпистемология: Научная монография. – М.: «Канон» РООИ «Реабилитация», 2007. – 480 с.
21. Національна академія наук України: проблеми розвитку та входження в європейський науковий простір / За ред. О. С. Онищенко, Б. А. Маліцького. – К., 2007. – 680 с.
22. Онопрієнко В. 90-річний шлях Національної академії наук України: здобутки, випробування, втрати // Світ. – 2008. – № 43–44. – С. 2.
23. Хальбвакс М. Коллективная и историческая память // Неприкосновенный запас. – 2005. – № 2. С. 8–27.

Привалко Т. В. Юбилейные традиции Национальной академии наук Украины как составляющая национальной памяти

Выявлены особенности празднования юбилейных годовщин основания Национальной академии наук Украины. Определено влияние коммеморативных практик Академии на формирование национальной памяти украинцев.

Ключевые слова: *Национальная академия наук Украины, юбилей, традиции, коммеморативные практики, национальная память.*

Pryvalko T. V. The Jubilee traditions of the National Academy of Sciences of Ukraine as a constituent of the national memory

The article considers identify features of the Jubilee celebration of the anniversaries of the founding of the National Academy of Sciences of Ukraine. Define influence of commemorative practices Academy on the formation of the national memory.

Keywords: *National Academy of Sciences of Ukraine, anniversaries, traditions, commemorative practices, national memory.*